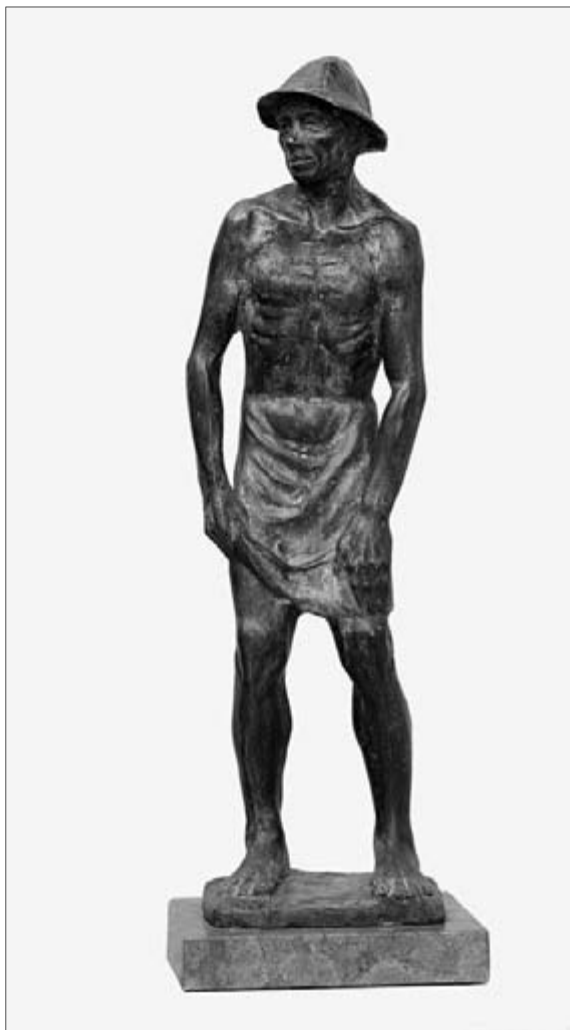

Németh János

A sajátosan magyar szobrászat elkötelezettje

(Andrássy Kurta János művei Zalaegerszegen)

Andrássy
Kurta János:
Falu bolondja

Az előző évszázad egyik kiváló szobrásza. Átélt a két világéget. Élete nyomorúságos körülmények közt, nélkülözéssel kezdődött. Azonban a művészet iránti megszállottsága, minden nehézséget legyőzve, magas nivóra juttatta el, és nemes elhivatottsággal tette a dolgát. Kezdetben a fiatalember mindenáron festőművész akart lenni. A magányos, árva fiút nevelőapja a kőműves mesterségre szánta. Ennek ellenére címfestőként próbálkozott, gondolván, ez

talán közelebb áll a festészethez. Szabadiskolában rajzolt, festett, de közben mintázott szobrot is. Végül ipariskolai tanára ismeretsége révén beajánlotta Csók Istvánhoz, aki azonban flegmán fogadta, mondván, menjen Rudnayhoz, az mindenkit felvesz. Kiábrándultan távozott, később Kisfaludi Strobl Zsigmondnál próbálkozott hasonló sikertelenséggel. Végül az akkori művészvilág egyik különc polihisztorja, aki Fehérváron várat épített magának és szobrász tanár volt a Képzőművészeti Főiskolán, Bory Jenő felvette. Itt kezdődött igazán ismerkedése a szobrászattal. Már kezdőként is nagyon figyelemre méltó portrékat mintázott. Sajnos azonban évről-évre meg kellett küzdenie a pénzért, hogy a tandíját kifizethesse. Címfestést és alkalmi munkát vállalt, szálláshelyeken ágyrajáróként lakott, de szívósan kitartott művész ambíciói mellett. Még növendék volt, amikor első munkái közül a szállásadójáról készült portréját bevették a műcsarnoki kiállításra.

Talán a saját sorsa miatt is, lelkében élt az egyszerű és nehéz munkát végző emberek iránt érzett szimpátia. Őszinte világukhoz vonzódott, ez későbbi alkotásaiban is kifejeződött. Szeretett volna olyan szobrászatot létrehozni, ami itthoni alapokra épül. Tanulmányozta a népművészetet, a pásztorfaragásokat és mindazokat a vonásokat, ami magyarságot jellemzi. Kereste a forrást, akárcsak Bartók vagy Kodály a zenében. Munkáiba beépítette a magyar föld, a falusi élet alakjait. Egyik ilyen jelentős, szép domborműve a *Magyar Piéta*, ahol Krisztust a magyar táj emberei veszik körül a sírba tételnél. Erénye, hogy nem a külsőségekben, de belülről mintázta alakjait. A dombormű nem egy bibliai illusztráció. Itt másról van szó. Az emberek ismerős, honi alakok, akik a saját életük keresztjét cipelik, a saját halottjukat temetik. A domborműre a kor egyik jelentős szobrásza, Medgyesi Ferenc is felfigyelt és műtermébe hívta

a fiatal szobrászt, bízta hasonló szép munkákra. Talán ez igazán az életmű kezdete, az ars poetica. Munkáiban az ősiség és a modernség egyszerre van jelen. Szakított a korára sok esetben jellemző patetikus ábrázolásokkal, letisztult, egyszerű formavilágot alakított ki. Magyar szobrászatot akart teremteni. Voltak ugyan kortársai körében is hasonló törekvések, de elképzeléseivel mégis magányos maradt. Tanulmányt is írt, *A magyar nép szobrászata* (1944) és a *Korszerű művészet és szépség* (1947). Szellemiségéhez közel állt az ún. népi írók csoportja és munkássága. Kapcsolatban állt többek közt Szabó Dezsővel, Illyés Gyulával, Veres Péterrel is.

Andrássy Kurta János szobrainak, plasztikáinak karaktere, belső kisugárzása van. Munkái ezért nem tűntek el a modoros szocreál útvesztőjében. Szobrai hitelesek, vagyis időtlenek, mert nem a divatnak készültek, hanem egy művész vallomásai koráról. Az értelem és az érzelem egyensúlya jellemzi valamennyit. Művei a legnagyobb

Andrássy Kurta János: Gyermek

klasszikusokkal állják a versenyt és időtállóságuk aligha megkérdőjelezhető. A zalaegerszegi kiállítás kisplasztikai maradandó értékűek, mint pl. *A falu bolondja, Savonarola, Zsákoló munkás, Don Quijote, Fiatalok*. De kőszobrai (*Ülő nő, Kisfiú*) tömörszerű, zárt, tiszta formákkal, az anyag plaszticitását érzékeltetve, szólalnak meg, tudatják, hogy alkotójuk a kőfaragás mestere. Andrásy Kurta János műveinek tisztelője vagyok. Személyesen sokáig nem találkoztunk, szerencsére a sors úgy hozta, hogy 2006-ban megismerhettem az akkor már idős, 94 éves mestert. Ugyanis főiskolai tanulmányaim után visszatértem szülővárosomba, Zalaegerszegre. Abban az időben a szocreál jegyében sok műalkotás került elhelyezésre köztereken vagy középületekben. 1960-ban a Kotsis Iván tervezte, Zalaegerszegen épülő munkásotthon, vagyis művelődési ház bejáratának falán elhelyezendő domborműre kapott megbízást Andrásy Kurta János. A méret 10 m², a téma zene, tánc, dráma. Az elkészült kő domborművet tervezett helyén beépítették.

A nyolcvanas évek elején, amikor az épületet színházzá alakították, a bejárat alacsonyabb belmagassága miatt azt lebontották, és évtizedekig az alsóerdei napközis tábor épület mellett heverték darabjai. Ezt egy alkalommal a helyszínen járva fedeztem fel. Felmerült a gondolat, hogy a régi helynél is jobb lenne a belvárosi Kossuth utcában, egy a két épületet összekötő térfalon elhelyezni. Oda egyébként is egy műalkotás kíváncsozott. Szerdahelyi Károly építész a korábban elkészült épülethez kapcsolódóan megtervezte a dombormű helyét, a kerület képviselője, Tolvaj Márta és a testület is támogatta a tervet. Így az adott helyen egy szép, erőteljes, ritmusos, lírai hangulatú műalkotással gazdagodott a zalaegerszegi Fő utca. A fríz olyan, mint egy dallam, Andrásy Kurta János életművének egyik gyöngyszeme, mely túllépett az időn. Az avatóra 2006-ban meghívtuk a művészt és a dombormű előtt beszélgettem vele. Nagyon boldog volt. Érezte, győzött valami, ami az alkotó emberben él, és amitől a kő is életre kel. Amikor elköszöntünk egymástól, arra gondoltunk, hogy gyűjteményes kiállítást rendezünk életművéből Zalaegerszegen. Sajnos nemsokára a 95 éves mester halálhíre érkezett. A következő évben a

budapesti József körúti galériában kiállítása nyílt, aminek megnyitóján részt vettem. Rengeteg ember zsúfolódott össze a kiállítóteremben, egytől-egyik a művész tisztelői.

Évek teltek el és a megálmodott kiállításra, emléke előtti tisztelgésre – tavalyi év végén – Zalaegerszegen, a Városi Kiállítóteremben sor került, melyen a szobrok mellett, a festőnek is ígéretes művész képeit

is láthattuk. Városunkban immár maradandóan jelen van, hiszen az erőteljes fríz alakjai vonzzák a tekintetet, és ha az előtte elhaladó ember az utcán egy pillantást vet a domborműre, óhatatlanul a szépség bűvkörébe kerül. Ő tudta, a művészet nem stílus, nem divat és nem politika. Művésznek lenni egy életforma, amivel ez életre eljegyezte magát. Mai hatásának is ez az egyik titka.

Andrássy Kurta János: Csikót szoptató ló

